

ORM HOS HESTE

I denne brochure finder du en nem vejledning til hestens parasitter, tests, behandling og forebyggelse.

Du får et overblik over de mest almindelige tarmparasitter hos heste, hvornår og hvordan skal der testes, behandling samt hvorfor resistens er vigtigt, og hvad du selv kan gøre for at forebygge orm i din stald.

Hvad er indvoldsorm?

Indvoldsorm er parasitter i hestens mavetarmkanal. Alle heste har orm og de fleste bliver aldrig syge af det. Nogle gange kan parasitterne dog give diarré, vægttab, dårlig trivsel eller kolik og i værste tilfælde også død. Det er især hos føl, ungdyr og ældre eller svækkede heste, parasitterne kan give problemer.

De vigtigste parasitter – kort fortalt

Små strongylider (cyathostomer)

- Findes hos næsten alle heste.
- Larver kan ligge i dvale i tarmvæggen og i sjældne tilfælde give diarré og vægttab.

Spolorm (Parascaris spp.)

- Ses især hos føl og ungheste, samt nogle gange hos de ældre heste.
- Føl bør behandles forebyggende, når de er 2-3 måneder gamle for at forhindre tilstopning af tarmen og alvorlig kolik.

Haleorm (Oxyuris equi)

- Lægger æg omkring haleroden.
- Kan give intens kløe, men er ellers ufarlig.

Blodorm (Strongylus vulgaris)

- Larver vandrer i tarmens blodkar. Her kan de i værste fald give blodpropper og bugindebetændelse der kan resultere i dødsfald.

Bændelorm (Anoplocephala perfoliata)

- Sætter sig ved overgangen mellem tyndtarm og blindtarm. Kan medføre kolik.

Mavebremser (Gasterophilus spp.)

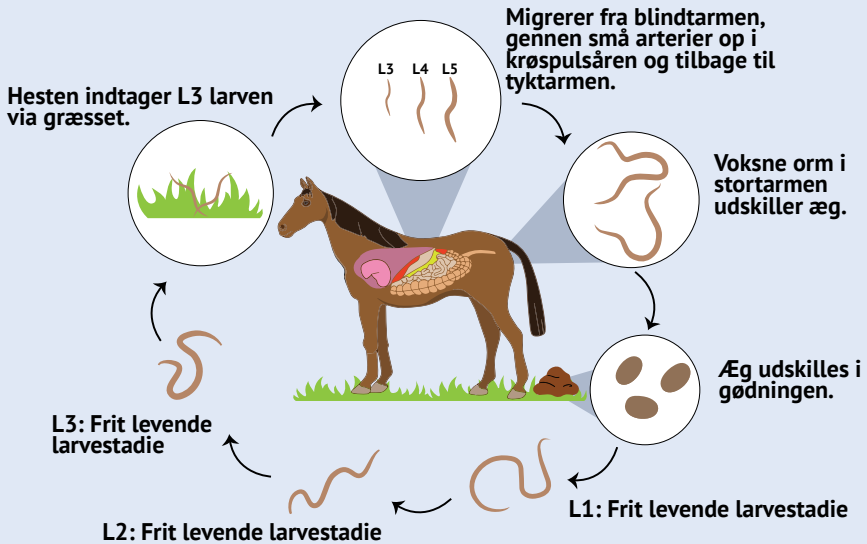
- Bremselarver udvikler sig i maven efter, hesten har slikket æggene af pelsen.
- Larverne kan give irritation i mund og tandkød, men giver sjældent alvorlig sygdom.

Hvordan smitter orm?

Heste smittes fra miljøet, når æg og larver fra gødning optages ved græsning eller kontakt med forurenede overflader.

Primære smitteveje:

- Strongylider/blodorm: Græs
- Spolorm/haleorm: Jord og staldmiljø
- Bændelorm: Via mellemvært (pansermider)

Blodormens livsstadier

Hvorfor tester vi for orm?

I Danmark er ormemedler receptpligtige. De kan derfor kun udskrives, når dyrlægen har stillet en diagnose for orm.

Alle heste har orm, men de udskiller forskellige mængder æg.

Heste med høj æg-udskillelse spreder smitten mest. Det er derfor vigtigt at teste alle for at finde "højudskillerne" og få dem behandlet.

Hvornår bør man teste?

Voksne heste: Start og slutning af græsnings sæsonen (fx april/maj og september/oktober).

Unge heste og høj-udskillere: Ekstra test midt på sommeren.

Indsamling af gødningsprøve:

- Brug frisk gødning (helst under 12 timer).
- Tag fra toppen af bunken – undgå jord/strøelse.
- Saml nok materiale: 4 g til ægtælling, 10 g til larvedyrkning, 30 g til bændelormetest.
- Opbevar prøven i lufttæt beholder på køl og aflever hurtigt til dyrlægen.

Tests

Der findes ikke én test, der kan påvise alle parasitter.

1) Små strongylider og spolorm

Disse parasitter udskiller æg i gødningen, som kan identificeres ved en ægtælling. Testen viser, hvilke heste der udskiller mange æg, og bruges også til at teste for resistens.

2) Blodorm

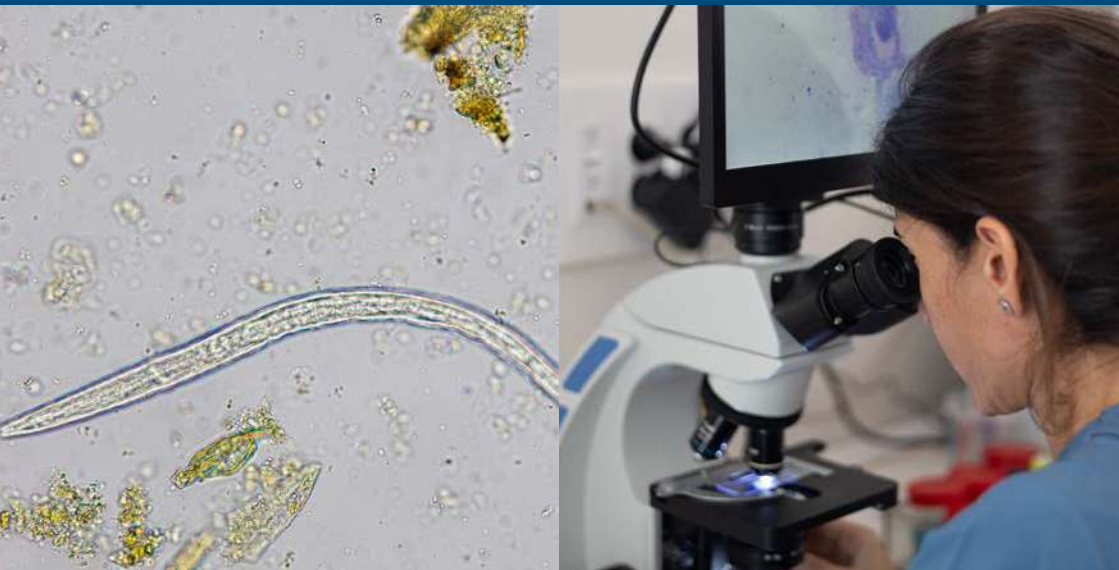
Blodormens æg ligner de små strongyliders æg. Ved en larvedyrkning udvikles æggene til larver over 10–14 dage, og kan nu kendes fra hinanden.

Selv med en larvedyrkning kan blodormen være svær at påvise. Finder man blodorm hos én hest, bør alle heste fra samme fold derfor behandles.

3) Bændelorm

Bændelormens æg er svære at påvise ved almindelig ægtælling. Derfor anvender man en specifik bændelormetest, hvor en større mængde gødning analyseres.

Man kan også teste blod eller spyt for antistoffer mod bændelorm. Dette er en meget sikker måde at påvise bændelorm, men den kan ikke bruges til at undersøge for resistens, da antistofferne vil være i blodet i flere uger, efter bændelormene er væk.

Sådan giver du ormemiddel

For at behandlingen virker, skal ormemidlet gives korrekt. Kend hestens vægt, så du doserer rigtigt – det er bedre at give for meget end for lidt.

Sæt sprøjten ind i mundvigen og læg den oven på tungen. Tryk stemplet helt i bund, løft hestens hoved let, og vent til den har sunket. Tjek, at der ikke ligger medicin tilbage i mundvigen eller på gulvet.

En korrekt dosering og fokus på, at hesten får hele dosis, er vigtig for både effekt og for at undgå resistens.

Sådan beregner du hestens vægt med målebånd

Hvis du ikke har mulighed for at veje din hest, er der flere metoder, du kan anvende for at regne dig frem til en cirka vægt.

Du kan bruge et almindeligt målebånd og regne vægten ud med en simpel formel:

(gjordmål i meter)³ × 80 = Vægt i kg

F.eks. (1,8x1,8x1,8) × 80 = 466,5 kg

Sådan gør du:

- Stil hesten på et plant underlag med hovedet i neutral position.
- Mål rundt om maven lige bag manken.
- Stram målebåndet til, især hvis hesten har tyk pels.
- Sæt målet ind i formlen og beregn vægten

Resistens

Parasitter kan blive modstandsdygtige over for ormemedler, hvilket betyder, at ormemedlet ikke længere har fuld effekt overfor parasitterne.

Dette kan skyldes flere ting:

- Unødvendig behandling.
- Anvendelse af det forkerte ormemedel.
- Underdosering (forkert vægt, forkert dosering eller at hesten spytter ormemedlet ud).

Det er vigtigt at holde øje med resistens, så vi kan sikre os, at de produkter, vi anvender, rent faktisk virker.

Derfor anbefales en årlig resistens test.

For at få et reelt billede af resistens i flokken, skal man teste minimum 5 heste. Det skal være de 5 heste med den højeste ægudskillelse.

Sådan gør du:

- Tag gødningsprøver.
- Behandl med det valgte ormemedel.
- Tag nye prøver fra heste med de højeste ægtal efter 14 dage.

Dyrlægen vurderer effekten og hjælper med den bedste behandlings og forebyggelsesplan.

Lad én dyrlæge styre ormestrategien i hele stalden

Det er en fordel, at én dyrlæge eller klinik står for alle gødningsprøver og den samlede ormestrategi i stalden.

Herved opnås:

- Bedre overblik over parasitforekomst, behandlingseffekt og eventuel resistens på staldniveau.
- Mere præcis rådgivning.

Forebyggelse i dagligdagen

Som hesteejer er der også noget du selv kan gøre for at mindske smittepresset i dit hestehold.

- Fjern gødning fra fold mindst 2 gange ugentligt.
- Brug foldskifte – gerne midt på sommeren til marker, hvor der ikke har gået heste siden sidste sommer.
- Lad drøvtyggere afgræsse mellem sæsoner.
- Overvej omlægning af hårdt belastede folde.
- Hold god staldhygiejne – især hvor føl og unge heste opholder sig (spolormæg er sejlive).
- Hav fokus på orm, når der introduceres nye heste i flokken.

Har du spørgsmål?

Tal med din dyrlæge – sammen kan I lægge en plan både for din hest og for hele stalden.

